

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Še enkrat božične počitnice. — Vzgoja naših deklet. — Učiteljske plače. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Inserati. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Oklic. — † Jožef Dolinar. — Spomini na Zagreb.

Še enkrat božične počitnice.

Mnogo krika so napravile novejšje odredbe šolskih oblastev v časopisih, in še več trpkih besed se je slišalo v privatnih pogovorih. Zoper nekatere odloke nima ničesar napredno učiteljstvo, med temi odloki pa so nekateri, ki so bridko zadeli učiteljstvo. Največ nevolje je zbudilo okrajšanje božičnih počitnic. Mnogo se je pisalo o tem, in marsikatera ostra beseda je že padla. Presojalo se je to že s pedagoškega stališča in s stališča staršev. Tudi „U. T.“ je pisal o tem, a zdi se mi, kakor bi se vsi tovariši bali izreči prave besede. Zakaj bi ne govorili o teh počitnicah tudi s stanovskega učiteljskega stališča? „U. T.“ je stanovski učiteljski list, in njegova dolžnost in pravica je, da se zavzame za učitelje, ki so s tem okrajšanjem najbolj prizadeti. Zato hočemo osvetliti to nevzdržljivo naredbo s stališča učiteljstva.

Vsak delavec potrebuje po delu počitka. Fizični delavci potrebujejo le telesnega počitka; ko se mu telo izpočije, zopet dela z veseljem. Kdor pa dela z duhom, potrebuje časih miru in daljšega razvedrila. Noben stan pa nima tako utrudljivega posla kot učiteljski. To nam priznavajo tudi starši otrok, ki nas milujejo, in nikoli še nisem slišal reči kmeta: „Rad bi bil učitelj“, ampak vsak pravi: „Angelsko potrpežljivost morate imeti. To Vam mora šumeti po glavi. Jaz bi ne bil za to.“ — Naš duh mora biti ves dan napet, posebno pri poučevanju v oddelkih, kjer moraš z enim oddelkom govoriti, pri drugem pa gledati v zvezke, na držanje života, na disciplino. Da se duh in telo pri tem silno utrudita, je razumljivo. Izprva, ko je še človek spočit od počitnic, zadostuje nedelja ali kak drug praznik, da se nekoliko odpočiješ, po treh in pol mesecih pa, med katerim časom je tudi največ pisarniškega dela, ker se morajo spisati vsi uradni spisi in izpričevala, pa potrebuje učitelj vsaj en teden počitka. Vsak tovariš ve iz lastne izkušnje, s kakim veseljem in svežostjo se poprime dela jeseni, potem pa postaja njegov duh vedno bolj utrujen. Nazadnje sta volja in energija tako opešali, da več ne more vzdržati prave discipline, kar tudi otroci prav hitro izpoznajo in postanejo predrzni. Sedaj učitelj le še mehanično izvršuje svoje delo, izgubi veselje do učenja in gleda otroke kot svoje mučitelje. Kako bi ga poživil en teden počitka!

V takem položaju ne more biti pravega uspeha, in trdim, da spočit in dobro pripravljen učitelj, poln veselja do

šole in tvarine, več doseže v enem dnevu kot tako utrujen v dveh. Tako počitnice tudi pouku niso v kvar, ampak v korist. Pa prišel sem na pedagoško polje, česar nisem nameraval.

Pisec teh vrstic poučuje na domači in na ekskurendni šoli, ima torej na teden vse leto po 33½ ure pouka in osem oddelkov. Nimajo vsi tovariši toliko učnih ur, a nekateri jih imajo še po več.

Koliko da to dela s pripravo, popraviljanjem zvezkov, uradnimi spisi, ve le tisti, ki je kaj takega izkusil. Kot predsednik in pevovodja bralnega društva ima tudi še mnogo drugega dela, ki sicer ni zapovedano po črki zakona, v katero je pa moralično prisiljen kot vzgojitelj ljudstva. Ko pridem poleti iz šole, sem večkrat tako zbit, da kar padem na stol ali posteljo. Duhovnik, ki poučuje vsak teden en dan po štiri ure veronauk, mi je pripovedoval, da je po šoli ves potr in da tisti dan ni za nobeno delo več. Kaj pa, če mora človek tako dan na dan?

Z birokratične mize je pač lahko diktirati krajšanje počitnic, ali če bi bili gospodje sami v našem položaju, bi pač uvideli, da je to krivično in nevzdržljivo. Učitelj ni „perpetuum mobile!“

So pa tudi še drugi vzroki, zaradi katerih je učiteljstvo nezadovoljno z okrajšanjem božičnih počitnic.

Večina učiteljev službuje na kmetih, veliko v hribih, kjer ne pridejo vse leto med svoje tovariše, ne v gledališče, ne v omikano družbo. Božične počitnice so bile doslej tisti čas, ko so se učitelji shajali v Ljubljani, in vsakdo ve, kako se duh poživi v družbi tovarišev, ko se zopet snidejo sošolci in stari prijatelji. Koliko za šolo važnih novic se zve takrat, koliko izzakulisnih skrivnosti in spletk! Vselej smo se zadovoljni in veseli vračali na novega leta dan v svoja gorska gnezda, letos pa je bil vsak ves poparjen in čmeren, kdor je sploh prišel v Ljubljano.

Vsak učitelj, bodisi samec ali oženjen, ima mnogo nakupiti, kar dobi le v Ljubljani, zlasti knjige in šolske potrebščine. Premnogi pa službujejo tako daleč, da se jim letos ni izplačalo hoditi v Ljubljano. Več važnih učiteljskih zborovanj je bilo dosedaj o Božiču, ker se jih je največ tovarišev takrat lahko udeležilo. Kdaj bodo zanaprej, kdo ve?

Vedno se bere o pomanjkanju učiteljev, a s takimi naredbami se pač ne privabijo nove moči v stan, in tudi starejši tovariši bodo hiteli drugam.

Upamo, da smo govorili vsemu naprednemu učiteljstvu iz srca, upamo pa tudi, da bodo prizadete oblasti upoštevale ta glas našega glasila in nam zopet dale prejšnje počitnice o Božiču. Prijatelje učiteljstva v deželnem šolskem svetu, zlasti zastopnika učiteljstva pa prosimo, da delujejo, da se kar najprej prekliče ta nevzdržljivi odlok. S.

Vzgoja naših deklet.

II.

Tudi slehernemu slovenskemu dekletu bodi ponos, da je slovenske krvi. Ta ponos, ki je vir plemenitim in nesebičnim dejanjem, pa ne pride sam ob sebi. Treba ga je vzgojiti, globoko vcepiti v srce, da se zlije z njim v enoto. Zbujanje narodnega ponosa mora stati stalno v programu vzgoje slovenskih mladenk! V tem pogledu mora biti vzgoja naših deklet enostranska!

Slovinci imamo čudovito žilavost v konservativnosti. Naš duševni svet mejé navadno pragovi naših kmetiških domovanj. Tesni hočemo biti v svojem duševnem obzoru, kakor smo tesni v svojih geografičnih mejah. Navajeni smo ponižnosti in trpljenja, zakaj slovenski narod je bil že toliko tepen, da nima več dolge poti do resignacije, ki je znak narodnega mrtvila, ki je začetek večnega spanja. Po Koroškem n. pr. že plehečejo temna krila Azraelova preko slovenske zemlje, in njih mrzle sence se širijo tja dol preko zelene Štirské do šumečih valov sinje Adrije! Za nami je boj, ki je izpil toliko čvrstega mozga iz naših teles, z nami je zavest, da nimamo na visokih mestih, kjer se odločuje usoda avstrijskih narodov, ni enega ljubečega srca, a pred nami stoji smrt, neizprosno zahtevajoča novih žrtev. Z golim priznavanjem teh žalostno-resničnih dejstev pa ne pomoremo svojemu narodu nikamor naprej. Treba nam je marveč zanetiti visoke in jasne plamene, da se ogrejejo naše duše, da se napijejo narodnega radikalizma, da se oborože z živim in zmagoječim rodoljubjem, ki stopa ponosno in zmago-slavno po polju, kjer se bije boj kulturnih narodov.

Nikakor ne moremo umeti, zakaj nam nikoli ne vzplavajo pogledi v ponosno stolico kraljevstva češkega, zakaj je celo naša ljubezen do tako bližnjega kraljevega Zagreba zgolj platonska. Pojdimo se tjakaj učiti, koliko važnost polagajo na narodno vzgojo, koliko visoko cenijo zlasti vzgojo svojih hčerka. Če preudarite besede, ki smo jih v I. članku pod gorenjim naslovom zapisali, besede namreč, ki dokazujejo odvisnost moškega od ženske, izprevidite takoj, da ni važnost narodne vzgoje dekletove brez pomena. In ker so Čehi ta faktum uvaževali že pred davnimi leti, zato je njih čvrsto rodoljubje ukoreninjeno tako globoko, da ne usahne nikoli več, zato je število narodnih delavcev in delavk toliko številno, da lahko konkurira z vsakim drugim narodom. Slovanskega značaja zlate Prage ne skruni nemška blebetavost čeških deklet. Bela Ljubljana, notabene slovenska Ljubljana, pa se mora časih o jasnem nedeljskem poldnevi zagrniti v vdovski pajčelan, saj taje s čudovito neklasično nemščino naša dekleta, zlasti če so iz višjih rodovin, svoje rojstvo, svoj materni jezik. Pa če že ni njih govór nemški, je pa ljubljansko-slovenski, torej na vsak način tak, da bi bilo bolje, ko bi ga ne bilo.

Govorica, ki odmeva po praških in zagrebški ulicah in šetališčih, ko se izprehajajo ondot domača dekleta, je glasna priča temeljite narodne vzgoje. Ko se vsujejo iz čeških in hrvaških vzgojevališč broji gojenk, zašumi med njimi domači govór, da je poslušalec sladko pri sreči, dvakrat sladko: prvič, ker so slovanska dekleta lepa po licih, in drugič, ker so slovanska po srcih. V Ljubljani je to seveda drugače. Tu imamo šolo, in zgodilo se je že, da so prihajala iz nje dekleta, in pred njimi in za njimi in okolo njih je hodila nemščina, kakor da so se ljubljanske ulice izlile v široke ceste grmanskega Berlina.

In zakaj tako?

Zato, ker nimamo niti enega strogo slovenskega višjega ženskega učilišča, vsaj takega učilišča ne, ki bi imel tudi realno podlago in praktičen smoter.

V tem pogledu stoji Gorica pred Ljubljano, zakaj goriško žensko učiteljšče, torej učilišče z realno podlago in praktičnim smotrom, je še najbolj slovensko izmed vseh zavodov, kjer se vzgajajo slovenska dekleta. Zato pa tudi živi največ narodnega čuta med goriškimi učiteljicami, in zato govore tudi ta dekleta lepo slovenščino in so tudi ponosna, ker jo govore.

Toda nam je to premalo, mnogo premalo. Narodni ponos, ljubezen do slovenske zemlje in do domače govorce mora prešiniti vse naše ženstvo! Polovičarstvo mora iz naših vrst! Zavednost, prepričanje in neustrašenost mora najti pot v srca naših deklet, da bo tudi iz zavednosti, prepričanja in neustrašenosti kipela pesem:

„Sem slovenska deklica!“

Pri spisovanju teh člankov nas vodijo najplemenitejši nagibi. A sami ne moremo vsemu kaj. Več nas je treba, mnogo nas je treba, vsi, ki čutimo slovensko, moramo na delo, da zaženo lepo in ponosno rast po slovenskih tleh prave ne v tujih cvetličnjakih vzgojene in s tujimi vonji prepojene slovenske cvetke! Vse slovensko časopisje more zastaviti vse svoje sile, nam mora priskočiti na pomoč, da damo slovenski domovini slovenska dekleta!

Učiteljske plače.

Ni je kmalu države, kjer bi bil napredek na polju ljudskega šolstva tako počasen kakor je pri nas. Zlasti v materialnem oziru kar ne moremo naprej, ker se je država sicer polastila gospodstva v šoli, preskrbovanje denarnih sredstev pa je naložila deželam, ne da bi jim prepustila kake višje dohodkov.

To je vzrok, da pri nas učiteljstvo ne more priti do plač, kakršne mu jamči zakon, dočim je v drugih državah to vprašanje ugodno urejeno, da je tam dovolj dobrih in delavnih učiteljev.

Za zgled navajamo le Švico. Te dni je krožila po listih karakteristična vest, v kateri je rečeno: Švica je ravnokar izdala statistični letnik, iz katerega je razvidno, da se je izdalo v lanskem letu za šolstvo 30 milijonov frankov, povprečno 63 frankov na učenca. Največ daje protestantski kanton Basel, namreč 230 frankov za učenca, dočim je izdal najpobožnejši kanton Wallis za učenca samo 17 frankov. Mali protestantski kanton Basel je torej izdal za šolstvo dvakrat več kakor veliki in bogati Dunaj, kjer se je izdalo 93 K za

učenca. V Baslu pride 18 frankov davka za šolo na vsakega prebivalca, na Dunaju pa 11 kron.

V južnih kronovinah naše države smo še dosti na slabšem kakor na Dunaju. Glavni vzrok temu je, da dežele nimajo sredstev, da se morajo boriti z velikimi denarnimi težavami. Kar se je v dolgih desetletjih zamudilo, se ne da v kratkem času popraviti. Kako težko gre z uredbo učiteljskih plač, to smo zadnji čas videli na Češkem. Celo bogata industrijalna Češka je le z veliko težavo dobila sredstev, da je svojemu učiteljstvu izboljšala dohodke.

Razmere v Kranjski deželi so še težavnejše, ali vzlic temu je postalo neizogibno, da se učiteljske plače zvišajo in uredi. Tako kakor sedaj ne gre in ne more iti naprej, ker sicer se ne bo nihče več hotel posvetiti učiteljskemu stanu. Že sedaj smo prišli tako daleč, da se morajo nastavljeni elementje, ki nimajo prav nobenih sposobnosti za učiteljski stan. Saj vidimo že danes kot učitelje celo može, ki so izvršili samo štirirazredno ljudsko šolo, bili potem kmetiški pomočniki, potem dacarji, sedaj pa so — pedagogi.

Tako ne gre in ne gre več, in dežela se mora pripraviti na primerne žrtve za izboljšanje učiteljskih plač. Res, da bo to breme težko nosila, ali izogniti se temu ne bo mogla na noben način, če neče, da ji šolstvo propade. In šolstvo mora propasti, če se ne bo nihče več hotel posvetiti učiteljskemu stanu in če se bodo morali jemati učitelji izmed dacarjev in izprevodnikov.

Preden se to doseže, bo seveda treba še mnogo naporov in mnogo dela, zakaj šolstvo in učiteljstvo imata samo v narodno-napredni stranki resničnih prijateljev. Kako stališče zavzema klerikalstvo proti šoli in sploh ljudski izobrazbi ter proti učiteljstvu, je itak znano. Sicer pa se je ravno zdaj na Goriškem pokazalo, kako je stališče klerikalcev proti učiteljstvu. V goriškem deželnem zboru so klerikalni poslanci pač glasovali za zvišanje učiteljskih plač, a komaj je deželni zbor storil svoj sklep, so klerikalci že začeli naganjati župane, naj protestirajo proti vsakemu zvišanju na Goriškem itak beraških učiteljskih plač. In delo gre hitro od rok. Oni dan je bil protiučiteljski shod „pri Rebku“, zdaj je sklican tak shod v Gorici zopet z namenom, da bi ugovarjal proti zvišanju učiteljskih plač.

Tako postopanje zasluži ostro obsodbo ne samo, ker je primerna uredba učiteljskih plač postulat pravičnosti, ne samo, ker je vsak delavec vreden svojega plačila, ampak tudi z občenarodnega stališča. Kaj naj pa bo iz slovenskega naroda, če se njegova izobrazba ne povzdigne, če bodo tudi prihodnje generacije tako zaostale kakor je sedanja? Propad je neizogiben, in prav ker imamo to pred očmi, pripoznamo, da mora dežela Kranjska preskrbeti sredstev za primerno uredbo učiteljskih plač, četudi uvidevamo, da bo to breme težko zmagovala.

„Slov. Nar.“

* * *

Dodatno k temu članku poročamo, da je sklenil odbor „Slovenskega deželnega učiteljskega društva“ v svoji seji dne 15. t. m. sklicati o velikonočnih počitnicah učiteljski shod. Na dnevnem redu bo ena sama točka, in sicer: „Izboljšanje gmotnega stanja kranjskemu učiteljstvu“. Povabljeni bo na ta shod vse kranjsko učiteljstvo brez izjeme. V ta namen sta se pooblastila gg. predsednik in tajnik, da povabita k sodelovanju zastopnika „Slomškove zveze“, nemškega deželnega učiteljskega društva: „Krainischer

Landeslehrerverein“ in zastopnico „Društva slovenskih učiteljic.“ Na shod bodo povabljeni tudi vsi kranjski deželni poslanci, ki bodo imeli pravico tudi govoriti. Izmed učiteljstva bodo govorili štirje govorniki, in sicer po en zastopnik imenovanih štirih deželnih učiteljskih društev. Govornika bo vsako društvo samo izvolilo, a govor bo moral vsak teh štirih učiteljskih govornikov poslati poprej pripravljalnemu odboru v cenzuro. Politike se ne bo smel noben učiteljski govornik dotikati in ne žaliti zastopnikov posameznih političnih strank. Ali bo ta shod javen, ali se bo vršil po § 2., o tem bo sklepal pomnoženi pripravljalni odbor, v katerem bodo bržkone zastopniki vseh poprej imenovanih štirih deželnih učiteljskih društev. Ta shod se bo pa seveda vršil le, če bo zboroval deželni zbor.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

K. k. Landesschulrat für Krain Z. 4241.

Seine Excellenz der Herr Minister für Cultus und Unterricht hat mit dem Erlasse vom 4. November 1902. Z. 6085, in Erweiterung der Paragraphe 19, 20 und 67 der Ministerial-Verordnung vom 20. August 1870, Z. 7694, (Schul- und Unterrichtsordnung R. G. Bl. Nr. 105, M. V. Bl. 1870 Nr. 119) und unter Bezugnahme auf den Ministerial-Erlass vom 2. April 1873, Z. 14802 (M. V. Bl. Nr. 50 ex 1873) betreffend die Ausstellung von Jahres und Entlassungszeugnissen für Schüler an Bürgerschulen, anzuordnen gefunden, daß in Hinkunft auch an den allgemeinen Volks- und Bürgerschulen die „Äußere Form der schriftlichen Arbeiten“ der Schüler klassificirt und in den Schulnachrichten und Entlassungszeugnissen, beziehungsweise in den Jahreszeugnissen, sowie in den Katalogen dieser Schulen nach der Skala

sehr gefällig	1
gefällig	2
minder gefällig	3
nicht gefällig	4

bezeichnet werde.

An den allgemeinen Volksschulen hat sich diese Klassifikation im allgemeinen nur auf die Schüler der drei letzten Schuljahre zu erstrecken, doch hat das k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht es dem Ermessen des k. k. Landesschulrates überlassen, eine solche Verfügung eventuell auch auf die Schüler niedrigerer Unterrichtsstufen auszudehnen, weshalb in dieser Richtung etwaige Anträge bis Ende Jänner 1903 anher zu erstatten sind.

Die gegenwärtig in Gebrauche stehenden Amtsschriften-Formularien, in denen auf die gedachte Klassifikation noch nicht Rücksicht genommen erscheint, werden bis zur Veranstaltung von Neuauflagen derselben durch geeignete Handschriftliche Eintragungen an entsprechender Stelle zu ergänzen sein.

Hievon wird der k. k. Stadtschulrat mit der Beziehung auf den Bericht vom 11. October 1902, Z. 990, mit dem Bemerkungen in Kenntnis gesetzt, das in den slovenischen Schulnachrichten, bezw. Zeugnissen die „Äußere Form der schriftlichen Arbeiten“ (Vnanja oblika pismenih izdelkov) mit den Worten „prav lična“ (sehr gefällig, 1;) „lična“ (gefällig, 2;) „manj lična“ (minder gefällig, 3;) und „nelična“ (nicht gefällig, 4) zu bezeichnen sein.

Für den k. k. Landespräsidenten:
Graf Schaffgotsch m. p.

Dopisi.

Kranjsko.

Z Gorenjskega nam pišejo: Primeren prostor za razgovor o učiteljskih plačah so razna učiteljska društva in zborovanja ali časopisi, ne pa — prižnica, kakor misli neki župnik ob novi bohinski železnici, ki je isto porabil za ta namen, da je svojim zbranim ovčicam v nedeljo dne 25. januarja t. l. govoril ne sicer o učiteljski plači, pač pa o njegovih pokojnini. *) Paraleli med svojo in učiteljevo plačo se je seveda previdno izognil, vedoč, da bi se mu korenito ponesrečilo, ker mu vsak otrok lahko pove, da je okroglih pet tisoč kron, ki jih dobiva on, precej več, kakor nekaj pod 2 tisoč kron, ki jih zasluži učitelj v tisti vasi. Ta primera bi torej ne bila nikakor umestna, zato je, misleč, da z drugo boljše zadene v črno, govoril: „Če gre danes vaš učitelj v pokoj, bi imel večjo pokojnino, kakor bi jo imel jaz.“ Ako bi bila ta trditev tudi resnična, se more vsakomur čudno zdeti, kako je mogoče napraviti logično zvezo med učiteljevo pokojnino in sv. družino, katere god smo obhajali tisto nedeljo. Seveda je župnik pozabil omeniti, da bi on poleg večje (ne manjše) pokojnine imel gotovo še enkrat toliko postranskih dohodkov brez posebnih stroškov, dočim ostane učitelju kopicca lastnih doraslih otrok, za katere mu je skrbeti dolžnost. In ti stroški so vedno večji, dokler ostanejo otroci pod očetovim varstvom in dokler ne morejo sami služiti kruha. Nerazsodni ljudje verjamejo vse svojemu župniku, naj govori, kar hoče in kjer hoče. Gotovo so te župnikove trditve vzeli za čisto resnico in iz cerkve grede ga pomilovali, ker bo imel premajhno pokojnino, na učitelja so se pa jezili, ker bo imel preveliko. Tako se ljudje varajo in ščunjejo proti učiteljem! Zatorej pa tudi s „Slomškarji“ vred lahko trdimo, da nimamo razen klerikalcev iskrenejših prijateljev na vsem širokem svetu.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

P. n. gg. članom vdovskega učiteljskega društva naznanjamo, da je rok za vplačevanje letnine za leto 1902/3 potekel konec prosinca. Ker je dosedaj še jako malo gg. članov vplačalo letnino, prosimo, da isti store pravočasno svojo dolžnost, ker bi v nasprotnem slučaju molče prenehali biti člani že imenovanega društva po § 10. društvenih pravil. Na prepozno došle prispevke se odbor ne bo oziral. Tudi gg. dolžnike prosimo, da se nas spomnijo z zaostalimi deneski ter izpolnijo dane obljube, sicer bi se moral odbor posluževati nasveta, sprejetega pri lanskem občnem zboru.

O d b o r.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborski okraj bo zborovalo 5. dne sušca 1903 ob 10. uri predpoldan v šoli Leitersberg-Krčevina po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik, 2. poročilo blagajnikovo, 3. dopisi, 4. predavanje: O jezikovnem pouku (okr. šol. nadzor. g. dr. J. Bezjak), 5. predlogi in nasveti.

K prav obilni udeležbi vabi najvljudneje odbor.

*) Najprvo je omenil svoje dohodke in povedal, da on ni tisti bogat stric kakor neki drug župnik, ki z ameriškimi tolarji večkrat osreči svoje sorodnike.

Vabilo k rednemu zborovanju „Učit. društva za celjski in laški okraj“ v nedeljo, dne 1. marca t. l. ob pol 11. uri dopoldne v prostorih okoliške deške šole v Celju z nastopnim vzporedom: 1. Zadnji zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. „O astrofiziki“, podava tovariš F. Zidar od Nove cerkve. 5. Iz šolske prakse.

K prav številni udeležbi vljudno vabi

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo dne 5. februarja t. l. svoje glavno, jako dobro obiskano zborovanje v Ormožu. Društveni načelnik g. Ernest Slanc vse navzoče presrečno pozdravi, naznani na novo vstopivše člane in sicer: gospodični Lazar, učiteljica v Ormožu in Prosega, učiteljica pri Miklavžu, ter gospode učitelje: Najžar v Središču, Šprager pri Bolfenku in Vršič pri Miklavžu, ter na kratko razloži program našega društva. Med drugim poudarja, da je učiteljstvo našega okraja napredno in narodno ter v tem smislu tudi delovanje društva. V doseg naših smotrov se je pa treba še tesneje skleniti, gojiti medsebojno slogo in prizanesljivost.

Društvo šteje dosedaj 31 rednih, 2 izvanredna in 4 častne člane, skupaj torej 37 članov. Iz letnega poročila je posneti, da je društvo preteklo leto imelo 5 zborovanj, ki so bila vsa dobro obiskana. Dohodki so znašali 78:58 K, stroški 62:45 K; prebitka je torej 16:13 K.

Gospod Fr. Megla je govoril o napovedi smotra pri pouku po načelih Zillerjeve teorije. Za svojo temeljito pripravo in dobro rešeno nalogo svojega znanstvenega predmeta je žel splošno priznanje in odobravanje.

Pri volitvi so bili izvoljeni: načelnikom zopet Ernest Slanc, tajnikom Adolf Rosina, blagajnikom Josip Rajšp, odbornikom pa Ivan Košar in Anton Kosi.

Na predlog g. podnačelnika Ant. Porekarja sklene društvo izreči zahvalo slavnemu okrajnemu zastopu ormoškemu za ustanovitev 2 štipendij v znesku po 300 K za ubožne učiteljske. (Živio!)

Prihodnje zborovanje je v četrtek, dne 5. marca v Ormožu.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zborovalo dne 2. svečna v navadnih prostorih v Celju. Udeležba je bila pičla, a to zaradi skrajno slabega vremena, vendar pa tolika, da je zamoglo društvo zborovati. Odsotnost so opravičili tovariši Černej, Šah, Žager in gospica Supanek. Zapisnik zadnjega zborovanja se sprejme z dodatkom o društvu „Samopomoč“, in da se tajniku da pomočnik. Pri društvenih zadevah bodi omenjeno, da je gđc. Vošnjakova iz Celja pristopila društvu že prosinca meseca in da se je listu „Steirische Schul u. Lehrerzeitung“ poslala vsota 34:15 K, nabranih po društvenem predsedniku in arhivarju našega društva. Gospa Kropaj javi društvu izstop, ker nima prilike udeleževati se naših sestankov. Nadučitelju g. Sumljaku v Gotovljah izrazi g. predsednik v imenu društva sožalje ob smrti soproge, ki je preminula dne 23. prosinca 1903. l. — Nadalje se je vnela jako živahna, a vseskozi stvarna debata o reorganizaciji našega društva, oziroma društvenega življenja — naše društvo naj se modernizuje! Bila je to jako zanimiva točka dnevnega reda, osobito zato, ker so bila izvajanja jako bistroumna in duhovita. Ker ni preostajalo časa, se je moralo predavanje tovariša Zidarja o astronomiji preložiti na prihodnje zborovanje, ki se vrši prvo nedeljo sušca meseca.

— c, tajnik.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je imelo v nedeljo, dne 1. februarja t. l. v Šmarju svoje jako dobro obiskano glavno zborovanje, pri katerem se je za tekoče upravno leto izvolil nastopni odbor: Vekoslav Strmšek, predsednik; Simon Sekirnik, podpredsednik; Franc Brinar in Lici Mah, tajnik(ca); Franc Vezjak, blagajnik; Franc Ferline in Franc Lorber, odbornika. — Društvu je na novo pristopila kot pravi ud tov. gđc. Ana Klein na Ponikvi, vpokojeni tov. g. Simon Strenkel, ki se je stalno naselil na Tinskem v šmarskem okraju, je pa prijavil svoj pristop kot podporni član, kar se je vzelo radostno na znanje. — Društveni račun za pretečeno leto kaže 46 K 60 h dohodkov

in 30 K 40 h stroškov, tedaj 16 K 20 h preostanka. — Obveznih naročnikov na glasilo štaj. „Lehrerbunda“ se je oglasilo izmed udov 9, kot deseti naročnik je pa glasom svojih pravil društvo samo. — Kakor že več let zaporedoma, tako sta okrajni odbor šmarski in Posojilnica v Šmarju podarila tudi letos vsem šolam šmarskega okraja lepo število knjig za šolarsko knjižnico. Zato se sklene okrajni šolski svet šmarski naprositi, da blagovoli tema dvema korporacijama za njiju blagodušni dar izreči zahvalo. — Prihodnje zborovanje se vrši dne 25. marca t. l. točno ob 11. uri.

Iz Šoštanja nam pišejo: Šaleško učit. društvo je imelo 1. t. m. svoje zborovanje v Šoštanju. Udeležba je bila sijajna! Počastili so nas takrat tudi dragi gosti in sicer: c. kr. nadzornik g. Schechel iz Slov. Gradca, učitelj g. Armič iz Mozirja ter gospici Miklič iz Letuš.

Tokratno naše zborovanje je bilo združeno s posebnim slavljem. Izročila se je dičnemu častnemu članu g. Fr. Herkausu častna diploma našega društva.

V jedernatem slavnostnem govoru je orisal društveni predsednik slavljencevo dolgoletno zaslužno delovanje. Zakaj že pred 23 leti je spoznal g. H. važnost in korist združitve. Vedel je že takrat, da mora posameznik imeti kraj, kjer se s stanovskimi sobraty pogovori o svojih težnjah, kjer se določa skupno delovanje v prosep šole in naroda, in kjer — če hočete — pozabi v društvu enako čutečih sobratov za trenutek svoje gorje. Vedel je, da je v slogi moč, ter da ima član v društvu zavetje. Zakaj marsikaj doseže društvo s primeroma majhnim naporom, kar bi posameznik sam ne dosegel.

Zbral je torej g. H. pred daljnimi leti tovariše svojega okraja ter z njimi osnoval Šal. učit. društvo, kateremu je ostal zvest član. Bil pa mu je tudi dolga leta predsednik in rekel bi, duša vsega društvenega delovanja. Saj je bil njegov največji ponos, da je društvo, ki ga je on ustanovil, tako lepo procvitalo.

Diploma, ki so mu jo izročili tovariši, naj mu bo v spomin na trudapolno, a plodonosno njegovo delovanje, nadalje v spomin na njegove tovariše, ki so z njim v društvu delovali, a naj mu bo pred vsem znak zahvale, spoštovanja ter splošnih simpatij vsega učiteljstva, ki spoji s tem še željo, da bi slavljence deloval še mnoga leta zdrav in čil v prosep našega društva ter s tem v korist našega naroda!

In tem našim željam sta se pridružila pismenim potom celjsko-laško učit. društvo ter g. Pristovšek iz Žalca.

Kot prihodnja važna točka današnjega zborovanja je bilo predavanje c. kr. nadzornika g. Schechela o uradnih spisih. V širnem svojem podavanju nam je podal g. nadzornik marsikateri dober migljaj, nas opozoril na marsikateri nedostatek, ki je sicer že postal nekaj uzus, ter nam dal v ložje in enotno uradovanje več prav dobrih nasvetov. Prav presrečna hvala!

Veselo nas je iznenadilo, da je bila vprašalna skrinjica takrat polna! Razrešila so se ta-le vprašanja: 1. Kako naj učitelj nadomestuje kateheta, ako ta ne pride v šolo? 2. Kako se naj vede učitelj proti osebam, ki pridejo nepostavno med šol. poukom v šolo? 3. Kakšne podobe se naj rišejo na višji stopnji narod. šole?

Pripomnimo, da kakor takrat tudi v prihodnje ne bomo vesekdar javili vseh predalov vprašalne skrinjice. In to radi tega, ker je marsikdaj njih vsebina le lokalno važna. Nekatera vprašanja so se pa dala v proučenje ter v poročanje do prihodnjega zborovanja. In to se bo vršilo meseca sušca v Velenju.

Bilo je že pod večer, ko smo nehali z zborovanjem ter se podali s slavljencem v hotel „Avstrija“, kjer se je slavje v širjem krogu nadaljevalo z vso prisrčnostjo. Tukaj pa je priredila uprav tisti večer šoštanjska čitalnica veselico. Imeli smo priliko, da smo se divili petju šoš. pevskega zbora. Občudovali smo krasno in precizno izvajanje šoš. tamburašev ter se tudi smejali krojaču „Fipsu“ in luknji v zidu, skozi katero mu je ušla „Lizika“.

Tako smo sklenili današnje slavje vredno in veselo!

Od „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju smo prejeli ta-le popravek: „Učit. Tovariš“ št. 3, z dne 20. prosinca 1903 je poročal o snovitvi „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“. V tem poročilu se je prezrlo, omenjati tudi pristop „Konjiškega učiteljskega društva“, ki je bilo pri snovitvi „Zveze“ zastopano po svojem predsedniku g. Jos. Čehu. „Zvezi“ je tedaj pristopilo že devet društev.

Vodstvo „Zveze“ v Celju.

Armin Gradišnik,

Fr. Krajnc,

t. č. predsednik.

t. č. tajnik.

Istra.

Odbor slov. učiteljskega društva za koperski okraj je v svoji seji, ki se je vršila v Klanecu dne 29. prosinca 1903., sklenil:

1. Da se skliče izredni občni zbor v Škofijah Spodnjih dne 5. marca 1903.

2. Da se bo na prihodnjem občnem zboru predavalo o prošnji za razdelitev uradne okrajne učiteljske konferencije v dva oddelka — slovanski in italijanski — ki naj bi vsak zase obdržavala svoje uradne okrajne učiteljske konferencije v stalnem, uradno določenem središču. Predavalo se bo tudi o kolegijalnosti in intenzivnejšem medsebojnem občevarjem učiteljstva tega okraja.

Prosi se, da p. n. gg. člani blagovoljno razmišljajo o razpravnih točkah in se eventualno prigrasijo predsedništvu za referiranje.

Natančnejši dnevni red zborovanja se objavi pravočasno, ker se je poleg razpravnih točk še mnogo pogovoriti o jako važnih predmetih.

Priporoča se že sedaj p. n. gg. društvenikom, da blagovolijo to uvaževati in da se dotičnega dne polnoštevilno udeležijo zborovanja.

Književnost in umetnost.

„Družba sv. Mohorja“. Zopet se približuje čas, ko treba odposlati nabiralne pole za družbo sv. Mohorja družbenemu odboru v Celovec! Iskreno zato vabimo cenjene svoje rojake, drage Slovence in Slovenke, širom naše slovenske domovine, a tudi vse one, ki prebivajo in si iščejo kruha izven domačih mej, da se zopet vpišejo v našo družbo!

Vsak Slovenec, vsaka Slovenka štej si v sveto versko kakor narodno dolžnost, biti ud tej naši družbi, ki v lepi vzajemnosti zbira pod praporom sv. Mohorja in Fortunata vse sloje in stanove našega naroda, ki po vseh knjigah skrbi za vsestranski duševni napredek slovenskega naroda, kateremu podaja obilo zdravega pouka in kratkočasnega razvedrila.

Deluj torej vsakdo na to, da pristopi Mohorjevi družbi. Častite poverjenike iskreno prosimo, da zopet prevzamejo mnogokje sicer težavni, a povsod hvaležni posel nabiranja družbenih udov. A tudi vsak ud si štej v dolžnost, delati za vsestranski napredek naše družbe in ji pridobiti čim največ novih članov! Z združenimi močmi delajmo na to, da bo družba napredovala in procvitala i v bodoče, da bo po njej romalo tudi letošnjo jesen čim največ lepih knjig v vse kraje, koder bivajo Slovenci.

Književni dar, ki ga letos sprejmejo Mohorjani in ki je naznanjen v zadnjem „Koledarju“, je sledeči:

1. „Zgodbe sv. pisma.“ X. snopič. — S tem snopičem se prične novi zakon. G. dr. K rek, ki je za † dr. Lampetom tako lepo zaključil stari zakon, nadaljuje tudi novi zakon in temeljito v prekrasnem jeziku razlaga novi zakon. Temu snopiču, ki ga krasi mnogo lepih slik, bo dodana tudi lepa naslovna podoba v barvah in velik zemljevid svete dežele.

2. „Pamet in vera.“ 2. snopič. — G. župnik Seigerschmied nadaljuje svoje delo, katerega I. zvezek je našel mnogo priznanja. Poljudno razpravlja razna važna poglavja

naše sv. vere in jih dokazuje ter pojasnjuje zlasti z mnogimi zgledi.

3. „V Kelmorajn.“ Spomini s pota. — To bo prav zanimiva knjiga. Pisatelj, g. kanonik dr. A. Karlin, nas namreč vodi na nekdanj slavno in tudi pri Slovencih dobro znano božjo pot v „Kelmorajn“, t. je Köln am Rhein. Knjigo bo dičilo mnogo lepih podob.

4. „Domači vrtnar.“ G. profesor J. Koprivnik je spisal lepo poučno knjigo o vrtnarstvu, ki bo gotovo dobro služila našim gospodarjem in gospodinjam.

5. „Slovenske večernice.“ 55. zvezek, in

6. „Koledar za leto 1904.“ Ti knjigi izideta v znani že priljubljeni obliki. Obsegali bodeta razne povesti znanih sotrudnikov, poučno berilo itd.

To je torej letošnji naš književni dar. Knjige bodo gotovo zadovoljile vsakogar in zato iskreno vabimo, da se čim največ udov vpiše v družbo.

Nabiralne pole z denarjem naj se odboru določi do dne 5. marca. Mnogo truda, sitnosti in nepotrebnih stroškov povzročajo nam tisti, ki nam ne določi ob pravem času udnine!

Posamezne ude in take kraje, ki nimajo 15 udov, pa prijazno opozarjamo, da morajo po družbenih pravilih letnini (2 kroni) dodati še 40 vinarjev za upravne stroške, namreč za zavoj, spremnico s kolekom, delo itd. Seveda morajo potem poštnino, ki znaša veliko več, še sami plačati.

Mili Bog naj blagoslovi naše delo in geslo za Mohorjevo družbo bodi: „Ne nazaj in navzdol, marveč vselej naprej in navzgor!“

V Celovcu, dne 10. svečna 1903.

Vestnik.

Nadvojvodinja Elizabeta. Dne 14. t. m. zjutraj je umrla na Dunaju v starosti 72 let nadvojvodinja Elizabeta, mati španske kraljice Marije Kristine.

Realka v Idriji. Za tekoče šolsko leto je priznala vlada 1. in 2. razredu idrijske realke pravico javnosti in obenem reciprocitno razmerje.

Knjige „Slovenske Šolske Matice“ izidejo v kratkem. Število Matičarjev je naraslo že čez 1200. Odbor sprejema še vedno nove člane. Članarine je plačati 4 K.

Papežev jubilej. Petindvajsetletnico papeževanja Leona XIII. praznujejo ljubljanske ljudske šole po odredbi dež. šol. sveta dne 3. sušca s cerkveno slavnostjo.

Sklep I. polletja na ljubljanskih srednjih in ljudskih šolah je bil v soboto dne 14. t. m. Po običajni maši je bila razdelitev šolskih naznanil. Uspehi so ugodni. Učiteljstvo in učenstvo je počivalo štiri dni. Sedaj je zopet po vseh šolah naporno delovanje v starem tiru. Obilo uspeha!

Na srednjih šolah v Gorici je bil v soboto zaključek polletja. Uspehi so baje jako slabi. Glavni vzrok temu je, ker je učnemu zistemu na teh šolah prvi namen — germanizacija. Slovenski in italijanski učenci se morajo boriti ne le s težavami tujega učnega jezika, ampak tudi (vsaj v pre mnogih slučajih) z razpoloženjem nemških gospodov profesorjev. Kdaj bo konec temu brezzmiselnemu šolskemu zistemu?!

Smrtna kosa. V Novem mestu je dne 15. t. m. umrl višjesodni svetnik Andrej Vojska, doktor prava in modroslovja, v 74. letu svoje dobe. Bil je vedno, tudi v hudih časih nemškega regima, idealen in značajan rodoljub.

Poroki. Dne 14. t. m. se je poročila gđe. Marija Komac, učiteljica v Kortah v Istri, z g. Franom Orlom, učiteljem istotam. — Kolega Jos. Zupančič, učitelj v Dolnji vasi pri Ribnici, se je poročil 16. t. m. z gđe. Ivanko Merharjevo iz Prigorice. Čestitamo!

Iz seje c. kr. okr. šolskega sveta goriškega. S 1. t. m. sta se izselili iz našega okraja gđe. Komac Marija in Leker Matilda, prva v Istro, druga na Štirska. Nadomestilo se ju je z izprašanima učit. kandidatnjama Blažica in Suštersič. Prva je šla v Grgar, druga v Rihemberk.

Petletnine so dobili: Golja Franc, učitelj v Levpi, prvo, Šinigoj Franc, učitelj v Križu, drugo, in Rajer Jernej, nadučitelj v Opatjem selu, četrto.

Jaroslav Vrchlicky, slavni češki pesnik, je praznoval dne 16. t. m. svojo petdesetletnico. Njegova prekrasna poetiška dela ustvarjajo že sama kar celo biblioteko. Ob njegovi petdesetletnici so ga slavili vsi češki listi kot enega izmed največjih sinov češkega naroda.

Šolske razmere v Trstu. „Edinost“ prinaša senzacionalno vest, da odpre s prihodnjim šolskim letom nemški „Schulverein“ svojo šolo v Škednju pri Trstu. Zatrjuje se menda tudi, da je tej nemški šoli zagotovljena državna podpora. Ne vemo, kako naj bi imenovali tako postopanje slavne c. kr. vlade, ki ima dovolj denarja za podporo nemški šoli, ki jo bodo obiskovali otroci iz rajha privandranih Nemcev, za tisoče in tisoče slovenskih pa nima niti vinarja, da, niti poštene volje, da bi se jim omogočil pouk v materinem jeziku. Pa naj še reče kdo, da je vlada pravična!

Lov na slovenske otroke. V Pekrah pri Mariboru imajo nemško šolo, ki je veliko in nepotrebno breme za občino. Šola je dvorazrednica. Zdaj si brusijo nemškutarji pete, da se šola razširi v trirazrednico. Ker pa nimajo nemških otrok, love slovenske z vsemi možnimi sredstvi. Na božičnici, za katero je došel denar iz Berlina, so delili otrokom darove. Potem pa je učitelj pograbil po sladkarijah in jih začel ponujati slovenskim materam, ki so bile privedle otroke s seboj, češ: „To imate tudi ve, da boste svoje otroke k meni pošiljale v šolo!“ Človek res ne ve, ali bi izražal svoj gnus na takem postopanju, na takem nemoralnem lovu za dušami, ali naj bi jokal nad materami, ki poslušajo tako vabo, ne da bi pljunile tja — predse od jeze in srama, ko se jim ponuja taka cena za — duše njihovih otročičev, za njihovo kri!

Za Slomškarje. V neko ljubljansko gostilnico zahaja mož, ki je jako brumen; hodi rad v cerkev, saj ima celo do dveh po polnoči svojo molitveno uro v določeni cerkvi, hodi pa tudi rad k raznim predavanjem in veselicam v „Katoliški dom.“ Saj je res srečen, če more malo poklepetati s kakim duhovnikom. Ta mož je rekel pred kratkim v dotični gostilnici gostu, ki je sedel pri drugi mizi: „Veja, gspud, vera peša, vera. Pa veja tud zakaj?“ „O, vem,“ odgovori gospod, „krivi so temu duhovniki sami.“ — „O niente, gspud, bom jest jm povedu,“ se odreže možic, „vsega tga so uržah učitelji, k po šulah učejo zopr vera.“ In ta naš ljubi prijatelj je hodil tako malo v šolo, da niti pisati in brati ne zna, torej se ni mogel sam prepričati, kako uče učitelji zoper vero, marveč je bil prepričan o tem le po onih, katerim je docela slepo vdan, t. j. po duhovnikih, katerih propovedi in govore pozorno poslušaja.

Smrt v Dalmaciji. Hitro drug za drugim so pomrli Vekoslav Gazzari, učitelj v Spljetu, I. Stipančič, nadučitelj v Zlarinu, Tomo Radimiri, učitelj v Dobroti, Ivan Knežević, učitelj v Blatu in Franja Zanon-Dimitri, učiteljica v Korčuli. — Vzrok? — Sijajno gmotno stanje! Pri nas in drugod imajo za učiteljstvo samo delo in delo. Živi naj ob zraku ali pa — poginja!

Katoliško vseučilišče v Salzburgu. V nedeljo, dne 8. t. m., se je vršil v Salzburgu občni zbor društva za osnovo in vzdrževanje kat. vseučilišča. Papežu so poslali zborovalci vdanostno brzojavko. Naposled so peli cesarsko pesem.

Popravek. V zadnji številki mora stati na strani 36. v vrsti 29. „v letu 1902.“ ne pa kakor stoji 1903.

Higijenični pljuvalniki

se dobe pri podpisnem po 1 K 60 h in 1 K 50 h komad.

Priporočam se slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom.

Franc Golob

Ljubljana, Wolfove ulice šte. 8.

Potrtega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš iskreno ljubljeni oče, stari oče in tast, gospod

Andrej Turk,

zgodni učitelj v p. in mnogoletni župan občin Št. Vid, Zatičina in Metnaj,

dne 16. t. m. ob 6. uri zvečer po kratki in mučni bolezni, v 95. letu svoje starosti, previden s sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega rajnega je bil v sredo, dne 18. t. m., ob pol 10. uri dopoldne iz hiše žalosti na župnijsko pokopališče v Št. Vidu pri Zatičini.

Sv. maše posmrtnice se bodo darovale v župnijski cerkvi. Dragega pokojnika priporočamo v blag spomin.

Št. Vid pri Zatičini, dne 17. svečna 1903.

Hugo Turk, Marija Turk, Hugo Turk,
sin. sinaha. c. kr. živinozdravnik,
vnuč.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 248.

Kranjsko.

Na enorazrednici v Selih pri Šumbregu je razpisana služba učitelja-voditelja v stalno nameščenje. Plača postavno določena, stanovanje prosto.

Prošnje je vlagati do konca februarja t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 3. februarja 1903.

Št. 358.

Na trirazrednici v Knežaku je eno učno mesto stalno popolniti. Prošnje so vlagati semkaj do dne 15. marca 1903.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 13. februarja 1903.

Št. 189.

Štajersko.

Na trirazredni ljudski šoli pri sv. Andražu v Slov. goricah se stalno ali začasno namestita učiteljski službi z dohodki po III. krajnem razredu. Donesek za stanovanje na leto 60 kron.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje prošnje, s spričevalom usposobljenosti oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 28. februarja t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Andražu v Slov. goricah.

Okrajni šolski svet Ptuj, dne 1. februarja 1903.

Predsednik: *Underrain* m. p.

Št. 60.

Na štirirazredni dekliški šoli v Ljutomeru, okolica s plačo II. razr., se razpiše služba učiteljice stalno, in na trirazredni v Cezanjevih učiteljska služba s plačo III. razreda in s prostim stanovanjem stalno oziroma začasno.

Prositelji oz. prositeljice naj vložijo svoje redno opremljene prošnje do 15. sušca t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru, dne 10. svečna 1903.

Št. 271.

Goriško.

V šolskem okraju goriške okolice se razpisujejo v definitivno nameščenje mesto nadučitelja in eno mesto učiteljice na trirazredni ljudski šoli v Renčah ter mesto učitelja-voditelja na enorazredni ljudski šoli v Dobravljah.

S temi službami spojeni prejemki so določeni v dež. zakonu z dne 6. oktobra 1900, dež. zak. št. 26.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po tretjem razglasu tega na-tečaja v uradnem listu pri dotičnih kraj. šol. svetih.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici, dne 5. februarja 1903.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Oklic. *)

Dne 6. prosinca t. l. se je osnovala v Celju prepotrebna „Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“. Takoj tisti dan je pristopilo tej „Zvezi“ devet spodnještajerskih učiteljskih društev. (Pravila so bila objavljena v „Učit. Tov.“ z dne 20. prosinca 1901., ker so se ista le neznatno izpreminila, se ne bodo več objavljala, pač pa se bodo v kratkem tiskana doposlala vsem pristoplim in nepristoplim spodnještajerskim učiteljskim društvom.)

S tem se obenem pozivljajo še nepristopla društva, da se čim prej oklenejo nove organizacije v prosepah šolstva in učiteljstva.

Vsa društva naj vpošljejo čim prej imenik svojih odborov za l. 1903!

Razne nasvete, predloge itd. je vpošiljati predsedniku A. Gradišniku, prispevke pa blagajniku M. Levstiku v Celju (za sedaj po 20 h od člana).

Prvi občni zbor se namerava sklicati v Mariboru o Veliki noči t. l. V tej radevi izvolijo se izjaviti posamezna društva. Šele po teh izjavah se bodeta čas in kraj prvega občnega zbora definitivno določila.

Dela nas čaka obilo. Posameznik mu ni kos. A tovariš ob tovarišu oprt bo laglje rešil stavljeno nalogo, in le združeni smemo upati, da se izdatno približamo stavljenemu si smotru.

Čim temneja noč, tem večje hrepenenje po luči. Luč pa naj bo med nami, torejna delo!

Za upravo „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic v Celju“

dne 15. svečna 1903.

Armin Gradišnik,
t. č. predsednik.

Fr. Krajnc,
t. č. tajnik.

*) Nam prijazne slovenske liste prosimo, da ponatisnejo ta oklic.

† Jožef Dolinar.

In zopet eden! Tako sem nehote vzdihnil, ko smo dne 24. prosinca t. l. polagali v grob zemeljske ostanke milega nam tovariša Jožefa Dolinarja v Krašnji pri Lukovici. Pokojnik se je rodil l. 1845. na Primskovem ter postal l. 1863. učitelj. Učiteljeval je na večih krajih — poslednja 4 leta pa v gori omenjeni Krašnji. Bil je do lanskega leta videti čvrst in zdrav, lani pa je jel vidno hirati in veneti. Polotila se ga je neozdravljiva sušica ter ga slednjič položila na mrtvaški oder 22. prosinca t. l.

Kakor mnogokateremu učitelju ni bila tudi njemu usoda mila. Boriti se mu je bilo navgor in navzdol. Bil je pokojni Dolinar mirnega in tihega značaja, in prav radi tega smo ga vedno radi videli v svoji družbi.

Kot vojak se je udeležil l. 1866. vojne na Laškem ter bil odlikovan z dvema svetinjama. Njegovega pogreba se je udeležilo precejšnje število tovarišev in tovarišic, dasi ni bilo vreme ugodno in je pritiskal uprav sibirski mraz. Pogrešali pa smo kamniških gospodov tovarišev, katerih pri enakih prilikah nikoli ne vidimo! Radi tega je padla marsikatera pikra beseda, vendar tega ne verujem, da bi nas, ki smo na kmetih, smatrali za „minderwärtig“.

Pokojnik je ostavil vdovo in eno siroto! Blag mu bodi spomin in lahka zemljica!

M. S.

Spomini na Zagreb.*)

II.

Učiteljski dom.

Impozantno poslopje! „Učiteljski dom“ je kras glavnega mesta, zakaj prištevati ga moramo najlepšim zagrebškim stavbam. On je pa tudi duševno središče hrvaškega ljudskošolskega učiteljstva.

Stopimo vanj!

V pritličju je na desni strani „Učiteljska čitaonica“, ki so jo osnovali l. 1899.

V veliki dvorani je članom, pa tudi drugim učiteljem in uvedenim gostom na razpolago obilica raznih časnikov. V prvi vrsti so zastopani seveda šolski in učiteljski listi raznih jezikov. Naši slovenski strokovni listi kakor tudi mladinski so vsi v tej čitalnici. Razen teh je tudi leposlovnih in političnih precejšnje število.

Za duševno hrano je dovolj preskrbljeno, pa tudi zabave najdeš, ako je želiš.

Sredi sobe stoji moderno opremljen biljard; razne okrogle, zeleno pogrnjene mize pa vabijo „kvartopirce“, da poizkusijo, kje imajo več sreče: ali v igri ali pa — v ljubezni.

Zraven čitalniške dvorane je sobica za častilce dubana.

Dame se zbirajo v svoji posebni sobi, ki je urejena popolnoma v secesionistiškem slogu.

Tukaj se ti nudijo, cenjena tovarišica, časniki nežnega spola, tiskani v raznih jezikih in zastopajoči razne struje.

Okrašena je ta soba z lepimi slikami, ki so originali hrvaških umetnic.

Nadalje so v pritličju prostori „Hrv. učiteljske štedne i predujamne zadruga“ kakor tudi „Hrv. učit. pripomočne i posmrtno zadruga.“

Nekaj sobic pa je odmenjenih za prenočevanje v Zagreb došlih tovarišev in tovarišic. Prenočujejo zastonj, oziroma proti malenkostni odškodnini.

V prvem nadstropju je nastanjen „Hrv. školski muzej“, ki se lahko meri z marsikaterim večjih mest in o katerem hočem prihodnjic obširneje razpravljati.

Vrhutega ima v „Učiteljskem domu“ sedež „Saveza hrv. učiteljskih društava“, ki tudi upravlja „Hrv. učiteljski konvikt“ in zaklado „Učiteljske zadruga.“ Tudi „Hrv. pedagoško-književni zbor“ s svojo knjižnico ima varno zavetje v „Domu“.

V ostalih prostorih stanujejo stranke. Stanarine se dobi letno okolo 10.400 K.

Gotovo zanima cenjene čitatelje in čitateljice, kako je „Učiteljski dom“ nastal in kdaj so ga postavili.

Zato nekaj zgodovinskih črtic.

Idejo, da se gradi „Učiteljski dom“, je prvi izrekel pri XII. glavni skupščini „Hrv. ped.-književnega zbora“ dne 31. grudna 1883. tačasnji njegov predsednik Ivan Filipović.

Kmalu se je pričelo nabirati sklad v dosego tega namena.

*) Cenjeni čitatelji naj blagovolijo dopolniti v zadnji številki stavek: „Učitelji sami smo si postavili ta svoj dom in vse to s svojim denarjem in s pripomočjo blagih prijateljev“.

Posamezni učitelji in učiteljice so takorekoč tekmovali med seboj, kdo da več in kdo nabere več v prijateljskih krogih. Naprosili so različne oblasti, županstva, denarne zavode i. t. d., da naj podpirajo zapričeto akcijo.

„Učiteljska zadruga“ in „Hrv. pedagoško-književni zbor“, ki sta že takrat imela precej imetja, sta se odločila od svojih glavnih uložiti v stavbo večje vsote. Pa vse to bi bilo premalo. Zato se je obrnil odbor na kraljevsko ogrsko finančno ministrstvo v Budapešti, naj dovoli efektno loterijo v korist gradbe. Ta se je dovolila, in sicer 100.000 srečk po 30 krajcarjev.

Pri nabavljanju predmetov za dobitke in pri razpečevanju srečk so odboru priskočile Hrvatice vseh stanov na pomoč in so na ta način obilo pripomogle k dobrem izidu — zakaj loterija je dala 15.000 gld. dobička.

Nato je odbor pričel iskati primeren prostor za stavbo ter je kupil od Levina barona Raucha za 9000 gld. stavbišče na „Sveučilišnom trgu“, ki se lahko prišteva najlepšim trgov Zagreba.

Temeljni kamen so na primerno slovesen način uložili dne 13. velikega travna 1888. leta. V stekleni cevi je uložen spominski spis, ki se doslovno glasi:

Ovaj temelj „Hrvatskomu učiteljskomu domu“ položen je 13. svibnja 1888., a sam podignut je uz božji blagoslov nastojanjem središnjoga odbora „Saveza učiteljskih društava“, uz požrtvovnost pučkoga učiteljstva hrvatskoga, uz pripomoć gospojinskih odbora v Zagrebu, Vinkovcima, Varaždinu, Karlovcu i Ogulinu, uz bratsku ljubav učiteljstva srpskoga, slovenskoga i češkoga, te uz lijepo velikodušje hrvatskih rodoljuba. Bio taj dom vječnim hramom sloge, ljubavi i napretka u korist pučke prosvjete naroda hrvatskoga i srodnih mu bratskih plemena! U Zagrebu 13. V. 1888. (Podpisi.)

Stavba poslopja je lepo napredovala, in vse hrvaško učiteljstvo je komaj pričakovalo velikih počitnic leta 1889. Zakaj dan 4. kimavca se je določil za občni zbor „Saveze“, in ta dan se je otvoril „Hrvaški učiteljski dom“.

Bil je to najkrasnejši dan hrvaških tovarišev in tovarišic, katerih je prihitelo od vseh strani nebroj, in vsem je odsevala radost in ponos z lic.

Otvorili so „Učiteljski dom“, prvi učiteljski dom v Avstro-Ogrski monarhiji in drugi v Evropi.

Preveč bi narastel ta spis, ako bi popisoval to slavnost obširneje. Kdor se zanima za to, naj čita „Izvještaj o petnaestogodišnjem radu „Saveze hrv. uč. društev“.

Stavba „Učiteljskega doma“ s stavbiščem vred je veljala 104.487 gld. 65 kr.

Ne morem si kaj, da bi končno ne dal duška svoji radosti nad tolikim krasnim delom hrvaškega učiteljstva. In pri nas Slovencih? Kje pa imamo mi svoj „Dom“?

Ako bi moj predlog bil merodajen, bi predlagal:

Zgradimo si v Ljubljani, ki je metropola našega naroda, enak „Učiteljski dom“, ki bodi ognjišče vsega slovenskega učiteljstva. Vzdignimo se iz prahu vsakdanjosti, pustimo to, kar nas razdružuje, in težimo za skupnostjo!

(Dalje.)

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spis naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.